

А. Щербань, Р. Григор'єв

ВІРТУАЛЬНИЙ МУЗЕЙ БАРСЬКОЇ КЕРАМІКИ

A. Shcherban, R. Grigoriev

THE VIRTUAL MUSEUM OF BAR CERAMICS

Початок ХХІ століття позначився широким розповсюдженням у світовому культурному просторі нової форми музеїв — віртуальних. Завдяки цьому вдалося урізноманітнити використання в музейній сфері інформаційних технологій, зробити більш відкритими й доступними музейні колекції, залучити до них більшу кількість відвідувачів. Україна активно долучилася до цього процесу лише на початку 2020-х рр. Зокрема, одним з перших у нашій державі було відкрито «Віртуальний музей Барської кераміки» (<https://www.barceramic.org.ua>), за фінансової підтримки Українського культурного фонду (далі — УКФ).

Процес його створення розпочався 2020 р. після підписання меморандуму Барської міської ради з Харківською державною академією культури щодо співпраці у справі ревіталізації барського гончарства, під час реалізації якого було підготовано грантову заявку до УКФ. 2021 р. було отримано відповідне фінансування й втілено в життя багатоаспектний проект, однією зі складових частин якого став запуск віртуального музею. Організатором та очільником усіх заходів став активний громадський діяч з м. Бар, керівник громадської організації «Барський міський художній аматорський театр» Роман Григор'єв. Науковим консультантом — доктор культурології, завідувач кафедри музейно-туристичної діяльності ХДАК Анатолій Щербань. Розробка дизайну сайту, наповнення контентом, створення 3D-моделей здійснювалися колективом фахівців (під керівництвом Олексія Буйницького) Агенції сталого розвитку АСТАР.

Робота над музеєм складалася з кількох етапів. Перший — пошук барських гончарних виробів у державних закладах і приватних колекціях. Це доволі складний процес, адже гончарні вироби Бару містяться в багатьох збірках на широкій території нашої держави (від Львову на заході до Харкова на сході) та за її межами. До того ж, більшість предметів до початку нашого проекту не була введена в науковий обіг. У результаті експедицій кераміку, яку за особливостями форм, декору, кольору та фактури поверхні загальноприйнято вважати барською, виявлено в 31 музейній збірці та 15 приватних колекціях. Загалом, це 452 вироби, різні за формами, розмірами, декором та призначенням.

Наступний етап — детальне фотографування, опис та вимірювання параметрів предметів, вивчення історії їх надходження до колекцій. Всі фото було зроблено відомим барським фотографом Тарасом Щербою. Далі підготовлені матеріали передавалися керівнику проекту від Агенції сталого розвитку АСТАР. Частина предметів була виставлена в музеї як двовимірні зображення. Найцікавіші представлені 3D-моделями. Робота над ними складалася з кількох етапів. Спочатку формувалася основа в середовищі 3D-Max. Оскільки глиняні вироби мають складну морфологію, вона ділилася на частини. На створені поверхні вручну переносилися елементи текстури за фотоматеріалами. Готові моделі, для забезпечення інтерактивного перегляду через мережу «Інтернет», розміщено на хмарному сервісі Sketchfab. Він, окрім технічних питань, пов'язаних із забезпеченням інтерактиву з 3D-моделями, допоміг у популяризації барської кераміки. Адже

будучи розміщеними на платформі Sketchfab, експонати стали доступними для перегляду не лише відвідувачам сайту, а й користувачам сервісу загалом. Цьому сприяє наявність в описах моделей, розміщених на Sketchfab, посилань на відповідні сторінки віртуального музею, що підвищує як показники відвідуваності ресурсу, так і його рейтинг у пошукових системах. Після отримання другого гранту від УКФ 2024 р. було удосконалено структуру віртуального музею та збільшено кількість представлених на ньому предметів.

Окрім фотографій та моделей давньої барської кераміки, на сайті представлені виробы сучасних барських гончарів та майстрів, які працюють у стилістиці барського гончарства в інших населених пунктах Вінниччини; інформація про заклади, де зберігається барська кераміка; медіатека; каталог експонатів; основні публікації в сучасних засобах масової інформації про барську кераміку.

Отже, внаслідок масштабної командної роботи перший і поки що єдиний в Україні присвячений гончарству віртуальний музей на жовтень 2024 р. містить 230 зразків автентичних барських глиняних виробів та 87 3D-моделей. Відповідно на одному ресурсі виставлено більше половини від загальної кількості відомих на сьогодні барських виробів, фізично розташованих у різних колекціях. Однак робота над наповненням музею триває.

Р. Сухонос, Н. Тюркеджи

**«ЗІРКА ЗА СЛУЖБУ» — НАГОРОДА ЗА ВИСЛУГУ РОКІВ
У БЕЛЬГІЙСЬКОМУ КОНГО**

R. Sukhonos, N. Tiurkedzhy

**“STAR FOR LONG SERVICE” — AN AWARD FOR SERVICE
IN THE BELGIAN CONGO**

Вільна держава Конго (фр. État indépendant du Congo) — приватне володіння короля Бельгії Леопольда II з 1885 р., у 1908 р. стала колонією Бельгійське Конго (фр. Congo belge). Вже через кілька років після утворення Вільної держави, з метою укріплення системи управління, королем-сувереном Конго за європейським зразком було запроваджено перші елементи нагородної системи. Зокрема, указом від 16 січня 1889 р. затверджено «Зірку за службу» (фр. Étoile de Service, нідерл. Dienstster).

Ця нагорода має вигляд срібної п’ятипроменевої зірки, яка кріпилася до синьої (темно-блакитної) стрічки та використовувалась для відзначення тих європейців, хто «добросеречно і з честю завершив свій строк служби» — три роки. До стрічки могли прикріплюватися срібні планки, що позначали додаткові роки вислуги. Виникає питання, за що ж вручалася ця нагорода? Слова про строк служби в указі наведено не просто так, оскільки, через важкий клімат і специфічні хвороби, життя багатьох європейців у Конго обчислювалося не роками, а місяцями. А місцевим цю нагороду не вручали.

«Зірка за службу» є цікавим об’єктом для дослідження з погляду фалеристики, оскільки нагорода має декілька варіантів. Перший варіант (1889–1910 рр.) — срібна зірка діаметром 30 мм, на аверсі в центрі зірочка, на реверсі — надпис по колу “TRAVAIL ET PROGRES” — перша частина девізу Бельгійського Конго «Праця та прогрес — єдність робить силу».